

Verkko-opetusta ennen, nyt ja jatkossa

Anu Pruikkonen, KM, palvelupäällikkö, eOppimispalvelut, Lapin ammattikorkeakoulu

Asiasanat: etäopetus, verkko-opetus, pedagogiikka, oppiminen, digitalisaatio

Etäopetuksella on pitkät perinteet lähtien kirjekursseista erilaisiin tieto- ja viestintäteknikkaa hyödyntäviin ratkaisuihin. Paperipostin vaihduttua teknologiseksi ratkaisuksi alettiin puhua verkko-opetuksesta. Lappilaiset koulutusorganisaatiot ovat innokkaita etäopetuksen hyödyntäjiä ja kehittäjiä, onhan Lapissa pitkien etäisyyksien vuoksi tarve luoda ratkaisuja etäisyyksien voittamiseen.

Pikakelaus menneeseen

1980- ja 1990-luvulla, jo aikana ennen ammattikorkeakouluja, oli liikkeellä monenlaisia etäopetuskokeiluja, joissa hyödynnettiin muun muassa puhelinta ja faksia sekä audiografiikkaa. Audiografiikka-tekniikalla voidaan siirtää samanaikaisesti ääntä ja kuvaa paikkojen välillä. 2000-luvun alussa sähköposti oli jo laajasti käytössä ja lisäksi erilaiset oppimisalustat alkoivat yleistyä. Näitä olivat esimerkiksi WebCT, TelsiPro ja Moodle. Tyypillisesti oppimisalustalta löytyivät kalenteri, oppimateriaalit, tehtävät jotka myös palautettiin sinne, sekä ilmoitustaulu ja/tai keskustelualue.

Tähän aikaan ammattikorkeakoulujen verkko-opetuksessa painottui materiaali- ja sisältökeskeisyys. Verkko-opetuksen valmistelun ajateltiin edellyttävän laajaa verkko-oppimateriaalin suunnittelua ja valmistamista ennen opintojakson alkua. Toisin kuin tänään, Internet oli vielä uusi ja sen sisällöstä pieni osa oppimateriaaleiksi soveltuvaa sisältöä. Toiminta oli opettajapainotteista ja opiskelu yksilökeskeistä. Opiskelijat lukivat sähköisiä materiaaleja ja palauttivat tehtäviä, jotka olivat pääosin yksilötehtäviä, oppimisalustalle. Tällä aikakaudella reaaliaikainen vuorovaikutus tapahtui usein videoneuvottelun välityksellä tai sitten etäopetuksen rinnalla toteutetussa lähiopetuksessa.

Silmäys nykyiseen

Vuonna 2003 ammattikorkeakoulu harppasi ison askeleen ja otti ensimmäisenä Suomessa käyttöön virtuaaliluokan sekä aloitti tutkintoon johtavan koulutuksen täysin verkossa. Virtuaaliluokassa opettaja ja opiskelijat voivat muun muassa kommunikoida äänellä ja videokuvalla, jakaa ja käyttää ohjelmistoja sekä tehdä pienryhmätöitä. Vallitsevin virtuaaliluokan käyttötapa on kuitenkin ollut luentojen pitäminen. Toki mukana on ollut myös joukko monipuolisia osallistavia oppijakeskeisiä menetelmiä käyttäviä opettajia. Virtuaaliluokka toi aikanaan monella tapaa uudenlaista joustavuutta verkko-opetukseen ja -opiskeluun tarjoten paikkariippumattoman tavan osallistua reaaliaikaisesti opetukseen.

Reaaliaikaisen opetuksen ja opiskelun rinnalle tarvittiin myös eriaikaisen työskentelyn mahdollistavia ympäristöjä. Oppimisalustat kuuluivat tähänkin verkko-opetuksen vaiheeseen. Ne ovat monipuolistuneet reilussa kymmenessä vuodessa ja tarjoavat toiminnallisuuksia niin yksilö- kuin ryhmätyöskentelyynkin. Oppimisalustojen rinnalla erilaisten sosiaalisen median palveluiden ja erilaisten ketterästi käyttöönotettavien pilvipalveluiden hyödyntäminen on lisääntynyt varsinkin viimeisen viiden vuoden aikana. Esimerkiksi erilaiset yhteisöllisen kirjoittamisen työvälineet, blogit ja virtuaaliset seinätaulut ovat lisänneet suosiotaan. Hyvä näin, sillä ne perustuvat oppimista edistävälle lähtökohdalle, jossa oppija on aktiivinen toimija ja tuottaja oppimisprosessissa. Oppijalähtöisen ja yhteisöllisen oppimisen aikakausi on aluillaan.

Tällä aikakaudella koulutuksen välittäminen verkon yli joustavasti asiakkaan haluamaan paikkaan hallitaan jo hyvin. Etäisyydet eivät siis ole enää este. Mutta pelkkä etäisyyksien hallinta, niin tärkeää kuin se edelleen onkin, ei enää riitä.

Arvaus tulevasta

Etäisyydet voittavien ratkaisujen rinnalle tarvitaan laadukkaita oppijalähtöisiä opetus- ja oppimISRatkaisuja, joissa hyödynnetään teknologiaa tarkoituksenmukaisimmalla tavalla. Tarkoituksenmukaisuuden määrittelee tässä tapauksessa mielestäni oppiminen sekä sitä edistävät toimintatavat ja teknologiat. Opetusteknologian ja oppimisen tutkijat totesivat hiljattain, että ”tulevaisuuden digitaalista oppimisvälinettä on mahdoton en-

nustaa, sillä sitä ei ole” (Järvelä & Laru 2016, <http://www.oulu.fi/yliopisto/node/43419/>). Näin koska mikään väline ei tee oppimisesta tai opetuksesta parempaa. Esimerkiksi jos ”digitaalista älytaulua käytetään kuten liitutaulua” eli välinettä käytetään samalla tavalla kuin ennenkin ei synny digiloikkaa eikä muutosta oppimisen näkökulmasta. Nykyisessä digi-hypetyksessä mennäänkin usein sivuraiteille, kun keskiössä on teknologia eikä toimintatapojen muutokset.

Valtaosa edellä mainituista ja osa uusista syntyvistä opetusteknologioista tulee olemaan osa ammattikorkeakoulun verkko-opetusta, mutta niiden roolien ja merkityksen näkisin mielelläni painottuvan enemmän oppimisen ja oppimisprosessin ehdoilla. Laadukas verkko-opetus rakentuu ennen kaikkea pedagogisesti tarkoituksenmukaisista menetelmä- ja välinevalinnoista ja oppijakeskeisyydestä. Opetuksen ja oppimisen kannalta keskeistä tulevaisuudessa onkin se, että kuinka tarjoamme oppijoille teknologituetuuta koulutusratkaisuja, jotka samanaikaisesti edistävät oppimista ja yhteisöllisyyttä sekä mahdollistavat etäisyyksien voittamisen.